

4. Государственное регулирование туризма: как у них? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tourvest.ru/>.
5. Напрями регулювання структурних диспропорцій в туристичній сфері країн Центрально-Східної та Південної Європи: досвід для України в контексті розширеної зони вільної торгівлі [Електронний ресурс]: Офіційний портал Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України. – Режим доступа : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/august08/13.htm>.
6. Добровольська А. Б. Формування ринку міжнародного туризму в Україні і організаційні аспекти його розвитку : дис. ... канд. екон. наук : 08.05.03 / Добровольська Ангеліна Борисівна. – К., 1997. – 170 с.

Ворошилова А. А.

Киевский национальный университет культуры и искусств

АДМИНИСТРАТИВНЫЕ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ РЫЧАГИ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ТУРИЗМА

Резюме

В статье рассматриваются актуальные проблемы развития международного рынка туристических услуг. Проведен комплексный анализ административных и экономических рычагов воздействия на развитие международного туризма в ведущих странах мира. Выявлены основные методы регулирования туристического процесса, обеспечивающие устойчивое развитие международного туризма.

Ключевые слова: международный туризм, туристическая отрасль, инструменты государственного регулирования, мировая экономика, инвестиции.

Voroshylova A. A.

Kyiv National University of Culture and Arts

ADMINISTRATIVE AND ECONOMIC LEVERS OF INFLUENCE ON DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM

Summary

The issues of the day of international market of tourist services development are examined in the article. The complex analysis of administrative and economic levers of influence has been conducted on development of international tourism in the leading countries of the world. Basic methods have been deduced adjusting of tourist process, that provide steady development of international tourism.

Key words: international tourism, the tourism industry, the tools of government regulation, world economy, investments.

УДК 332.13

Гедз М. Й.

Черкаський інститут банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України

ІНСТРУМЕНТАРІЙ НАРОЩУВАННЯ РЕСУРСІВ МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Досліджено теоретичні погляди та практичні положення модернізації регіональної економіки. Визначено особливості нарощування ресурсів модернізаційного потенціалу регіону. Запропоновано інструментарій проведення неоіндустріалізації щодо вирішення завдання нарощування ресурсів модернізаційного потенціалу регіону.

Ключові слова: модернізація, соціально-економічна політика, форсайт, форсайт-проект, неоіндустріалізація економіки.

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняної економіки у напрямі проведення системної модернізації, яка має охопити практично усі сфери національного господарства, є однією з найбільш актуальних тем наукових досліджень останніх років.

Регіональна модернізація представляє одну зі складових національної модернізації. Водночас регіональна модернізація не є локалізованим аналогом національної модернізації. Різні регіони країни можуть здійснювати її по-різному. Це залежить від багатьох факторів: існуючого соціально-економічного стану регіонів, наявного у них ресурсного потенціалу, ступеня входження регіону в глобальні ринкові відносини, якості людського потенціалу, місця регіонів у структурі територіальних пріоритетів держави. Розуміючи модер-

нізацію в широкому сенсі слова, слід зазначити, що процеси оновлення повинні зачіпати всі сфери діяльності економіки країни, не зупиняючись тільки на технологічній модернізації та розвитку інноваційних видів виробництва.

Основою розвитку України по шляху модернізації національної економіки має стати ефективне використання наявних ресурсів економіки. Причому формування цілісної методики оцінки модернізаційного потенціалу з урахуванням специфіки окремих регіонів дозволить виявити ключові проблеми на шляху його реалізації і сформувати комплексний організаційно-економічний інструментарій їх усунення.

У зв'язку з вищенаведеним дослідження, що спрямоване на формування інструментарію оцін-

ки модернізаційного потенціалу регіонів України та пошук шляхів його реалізації в сучасних умовах господарювання, носить актуальний характер.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Методологічні основи дослідження проблем формування і нарощування економічного потенціалу регіонів, а також вирішення сучасних проблем підвищення ефективності його використання на регіональному рівні досліджують в роботах Варналій З.С., Данилишин Б.М., Дрогунцов С.І., Міщенко В.С., Тищенко А.Н., Кизим Н.А., Кубах А.І., Давискиба Е.В., Черняк Л.Г., Фісун К.А., Максимов В.В., Задоа А.Л., Гедз М.Й. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасні умови господарювання, які визначаються динамікою економічного розвитку, потребують вдосконалення теоретичної і методологічної бази дослідження регіонального розвитку, в тому числі оцінки модернізаційного потенціалу економіки регіонів.

Мета статті. Запропонувати інструментарій регіональної соціально-економічної політики щодо забезпечення нарощування ресурсів модернізаційного потенціалу регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті вирішення завдання нарощування ресурсів модернізаційного потенціалу регіону інструментарій здійснення неоіндустріалізації економіки регіонів має базуватися на основі впровадження інновацій, який сформує матеріальний базис для структурної перебудови галузей економіки регіону в напрямі підвищення її технологічності, ресурсозбереження, наукомісткості, а також створить сприятливі умови для завершення випереджальної модернізації. З економічної точки зору «неоіндустріалізація» – це явище, що сприяє новому розвитку продуктивних сил на основі високотехнологічних та наукомістких процесів виробництва, підґрунтям якого є інституціональне середовище. Неоіндустріалізацію можна розглядати не тільки як явище, а й як процес, який має певну мету, методи, темпи, джерела та соціально-

економічні наслідки, які потребують подальшого ґрунтового дослідження [1]. З метою проведення ефективної економічної політики державою розроблено різні методи, використання яких можливе за допомогою регулятивного інструментарію (табл. 1).

Крім того, вдосконалення законодавчої бази, спрямованої на досягнення визначених і узгоджених між державою і бізнес-спільнотою обґрунтованих цільових індикаторів очікуваних результатів, може будуватися за принципом форсайт-проектів. Під «форсайтом» слід розуміти оцінювання довгострокових перспектив наукових винаходів, технологій, соціально-економічного стану з метою визначення стратегічних напрямів досліджень, спрямованих на розвиток економіки.

На сьогодні форсайт є одним із основних інструментів розвитку економіки багатьох країн. З кінця минулого століття форсайт почав широко застосовуватися як у політичній, так і в економічній сферах.

Використання форсайт-проектів у процесі нарощування ресурсів модернізаційного потенціалу регіону дасть змогу скоректувати пріоритетні напрями розвитку регіону [3, с. 28-31].

Форсайт-дослідження можуть стати інформаційною базою в процесі розробки і вдосконалення стратегій розвитку окремих регіонів, а також при визначенні й обґрунтуванні напрямів співпраці із зарубіжними державами і компаніями, що дасть змогу поліпшити якість наукових досліджень і підвищить ресурсний потенціал ряду галузей національної економіки.

Форсайт-дослідження, що нині проводяться, свідчать про те, що на сьогоднішній день у нашій країні є величезний науково-технічний потенціал у ряді сфер науки і технологій, наприклад, у сфері нанотехнологій, що дозволяє розраховувати на посилення внеску науки в інноваційний розвиток як регіону, так і національної економіки в цілому. При цьому слід зазначити, що ступінь участі і терміни досягнення поставлених цілей науково-

Таблиця 1

Інструментарій проведення неоіндустріалізації в контексті вирішення завдання нарощування ресурсів модернізаційного потенціалу регіону

Характер застосовуваного інструментарію	Цільові орієнтири
Інфраструктурно-виконавчий	Удосконалення виконавчої інфраструктури на мезорівні національного господарства (включає реалізацію механізмів виконання, розмежування зон відповідальності, проведення моніторингу результатів (зворотний зв'язок), коректувальні дії). Зменшення інвестиційних ризиків шляхом гарантування і страхування інноваційних проектів (за допомогою страхових компаній). Консалтингове, кадрове та інформаційне обслуговування інноваційного бізнесу в регіоні.
Фінансовий	Фінансове забезпечення планованих заходів із залученням банківської та страхової систем, що стимулюють великомасштабні та довгострокові кредити й інвестиційні вкладення в стратегічні перетворення промисловості і науки регіону. Розвиток інноваційно-венчурних фондів.
Інвестиційний	Вирішення проблеми надмірного зносу основних засобів, здійснення технологічної модернізації та інноваційного оновлення основного капіталу підприємств регіону. Формування майданчиків з готовою інфраструктурою для подальшого надання їх інвесторам. Скорочення періоду отримання різних узгоджень і дозволів на стадії, що передують фактичному початку реалізації інвестиційного проекту. Вдосконалення процедури моніторингу інвестиційного процесу в регіоні. Посилення інноваційної спрямованості інвестиційної діяльності в регіоні. Розвиток системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності в регіоні. Використання механізмів спільного фінансування підприємницьких структур і держави відносно освоєння принципово нових ресурсозберігаючих технологій.
Ідеологічний	Формування самосвідомості населення як стимулу мобілізації інтелектуального потенціалу суспільства для усвідомленого прагнення до досягнення оголошених цілей.
Інституційний	Удосконалення законодавчої бази, спрямованої на досягнення визначених і узгоджених між державою і бізнес-спільнотою обґрунтованих цільових індикаторів очікуваних результатів (за принципом форсайт-проектів, які нині активно використовуються провідними країнами світу).

технологічного розвитку країни залежать від досягнення консенсусу між основними учасниками цього процесу (держава, бізнес-структури і наука), а також ступеня їх участі в реалізації намічених цілей [4, с. 61-63].

З метою вдосконалення нормативної бази необхідно усунути надмірні, суперечливі та неоднозначні норми і сформувати доступні, прозорі й мінімально необхідні регламенти і норми для всіх видів діяльності, що вимагають регулювання, за активної участі в цій роботі представників бізнес-структур і професійних організацій та товариств. Таким чином, спільна діяльність держави, бізнесу і суспільства дасть можливість сформувати ефективний алгоритм розробки єдиних правил і норм.

Розвиток взаємодії бізнесу і органів влади у сфері модернізації економіки на регіональному рівні сприятиме вирішенню пріоритетних завдань: ліквідація інфраструктурних обмежень економічного зростання; розвиток високотехнологічних виробництв обробної промисловості і агропромислового комплексу; створення умов для експорту високотехнологічної продукції промислового призначення; розвиток інноваційно-виробничого потенціалу підприємницьких структур. Вирішення поставлених завдань можливе за рахунок створення і розвитку особливих економічних зон, промислових парків, створення виробничих кластерів тощо [5, с. 147-156].

Крім того, слід зазначити, що державно-приватне партнерство в цьому випадку є найбільш ефективним механізмом залучення інвестицій у процес модернізації регіону.

Враховуючи досвід розвинених країн, можна зробити висновок про те, що перетворення науково-технічного потенціалу на основний елемент якісного зростання національної економіки неможливе без конкурентоспроможної у світовому масштабі української інноваційної системи, що є сукупністю підприємств і організацій, які забезпечують тісну взаємодію освітніх, наукових, підприємницьких і комерційних організацій різних сфер діяльності. При цьому на сьогоднішній день неможливо забезпечити ефективне функціонування національної інноваційної системи без відповідних регіональних інноваційних систем, що залежать від рівня розвитку науково-технічного потенціалу конкретного регіону, попиту на інновації різних галузей регіональної економіки, а також зацікавленості органів влади регіону в результатах інноваційної діяльності [6, с. 214-215].

Слід зазначити, що розробка і реалізація комплексу заходів розвитку інноваційної системи в Україні обумовлюють необхідність впровадження нових підходів до оцінювання інноваційної діяльності та її ефективності на рівні як окремо узятото регіону, так і держави в цілому. Подібного роду розробки повинні бути спрямовані на забезпечення прозорості і визначення ефективності використання інвестиційних коштів. Одним з критеріїв можуть стати ступінь адресного задоволення попиту населення на максимально можливий обсяг соціальних послуг, швидкість реакції на виникаючі потреби населення, рівень участі у формуванні нових потреб в гуманітарних і соціальних інноваціях.

Регіональні інноваційні програми, що існують на сьогоднішній день, не утворюють єдиної системи (відсутність взаємодії з сусідніми регіонами), відсутні єдині для всіх регіонів показники та індикатори оцінювання ступеня реалізації інноваційних програм. Не передбачено засобами обліку

виконання програм, перевірки їх ефективності. При цьому більшість програм розробляються як результат особистих переваг представників регіональних органів влади без урахування інтересів наукової та бізнес-спільноти.

Таким чином, у сучасних умовах назріла гостра необхідність у вирішенні таких завдань:

- розробка і реалізація регіональної інноваційної стратегії;
- формування сприятливих економічних і політичних умов для розвитку інноваційної діяльності в регіоні;
- створення системи підтримки інноваційної діяльності;
- формування і розвиток коопераційних зв'язків між різними галузями регіональної економіки і науковими організаціями;
- вдосконалення існуючих механізмів державного сприяння комерціалізації результатів наукових досліджень і експериментальних розробок;
- впровадження системи моніторингу за реалізацією інноваційної діяльності.

Першорядне значення в нарощуванні ресурсної складової модернізаційного потенціалу регіонів має неоіндустріалізація, найбільш ефективною формою реалізації якої виступає промислова політика. На регіональному рівні до інструментів реалізації промислової політики відносять: створення сприятливих умов підвищення інвестиційного клімату регіону; формування оптимального податкового режиму; надання пільг по кредитах підприємствам; збільшення обсягів інвестицій у науково-дослідну діяльність; розвиток державної політики, націленої на інновації та науково-технічний прогрес.

Найважливішою умовою нарощування ресурсної складової модернізаційного потенціалу регіонів є формування і розвиток інноваційної системи, що враховує особливості сучасного стану регіональної економіки. Нарощування ресурсної складової модернізаційного потенціалу може здійснюватися за такими напрямками: за допомогою виділення бюджетних коштів на реалізацію модернізаційно-інноваційних програм; шляхом ефективного використання фінансових ресурсів банківських і підприємницьких структур регіону.

Модернізаційний потенціал регіону має значну нестачу інвестицій і позикового капіталу. Причиною цього є нерозвиненість «нетрадиційних» ринкових механізмів та інструментів інвестування, одним із яких є венчурне інвестування, що характеризується тривалими термінами вкладень, відносно високим комерційним ризиком і, відповідно, потенційно вищими доходами. Для координації і контролю такої діяльності в регіонах повинні діяти інноваційно-венчурні фонди.

Практика створення таких фондів у регіонах вже є, але при цьому прагнення розвивати венчурний капітал у державі відсутнє. Регіональні венчурні фонди влаштовані за таким принципом, що входження приватних інвесторів на ринок або повністю закриті, або існує безліч бар'єрів для їх входження. Зокрема, на рівні регіону регіональну владу як співінвестора венчурного фонду, в першу чергу, цікавить не дохідність і ефективність проекту, а скільки буде робочих місць і як швидко інноваційний проект може їх надати. Майбутній дохід – це щось абстрактне і незрозуміле, а робочі місця – це реальність і необхідність для розвитку регіону [7].

Потрібно змінювати сформоване ставлення регіональної влади до інвестиційних венчурних фон-

дів регіону, ставити пріоритетом самоціль створення таких фондів.

З метою створення умов для проведення надійного і адекватного оцінювання модернізаційного потенціалу регіону необхідне створення єдиної інформаційно-статистичної бази даних в регіонах, що містить обов'язкове для заповнення всіма господарюючими суб'єктами в режимі online поле з показниками інноваційної діяльності та розробленим приблизним їх переліком, який включає показники результативності і ресурсного забезпечення.

Для координації дій у сфері управління модернізаційними процесами в регіоні необхідною умовою є застосування заходів організаційного, кадрового, інформаційного, науково-методичного, економічного і соціального характеру. Враховуючи той факт, що в регіонах функціонують різні системи освіти, які відносяться до всіляких рівнів управління, виникла необхідність у створенні регіональних міжвідомчих координаційних рад, основна мета діяльності яких полягає в координації дій у сфері управління єдиним науково-освітнім простором для підвищення ефективності управління підготовкою кваліфікованих кадрів для регіональної економіки. Створення такого роду комісій дозволить здійснити перехід до ефек-

тивної системи підготовки фахівців для окремо узятих регіонів.

Висновки і пропозиції. Проведення неоіндустріалізації економіки в регіонах передбачає коректування (вдосконалення) регіональної промислової політики, основною метою якої є збільшення темпів і масштабів соціально-економічного розвитку регіону шляхом стимулювання і задоволення внутрішнього платоспроможного попиту на конкурентоспроможну продукцію вітчизняного виробництва, значне розширення наявності продукції підприємств регіонів на зовнішніх ринках з одночасним забезпеченням ефективності промислового виробництва.

При цьому реалізація заходів має відбуватися диференційовано в розрізі макро-, мезо- і мікрорівнів національного господарства: на макрорівні визначаються загальнонаціональні цілі економічного розвитку, вдосконалюються державна нормативна база і цільові програми, організовується взаємодія бізнес-структур і держави при формуванні та реалізації економічної політики; на мезорівні формуються виробничо-технологічні комплекси, пов'язані випуском кінцевої продукції, і територіально-виробничі комплекси; на мікрорівні здійснюється розробка мотивуючих механізмів діяльності підприємств як самостійних суб'єктів господарювання.

Список літератури:

1. Прушківська Е. В. Неоіндустріалізація як процес оновлення вторинного сектору економіки в період економічної нестабільності / Е. В. Прушківська // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2013. – Вип. 28, т. 1. – С. 191-197.
2. Данилишин Б. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко. – К. : РВПС України НАН України, 1999. – 257 с.
3. Экономический потенциал региона: анализ, оценка, диагностика : монография / Тищенко А. Н., Кизим Н. А., Кубах А. И., Давискиба Е. В. – Х. : ИД «ИНЖЕК», 2005. – 176 с.
4. Конкурентоспроможність регіонів України (методологія і практика) / За наук. ред. Л. Г. Черняк. – К. : РВПС України НАН України, 2010. – 108 с.
5. Фісун К. А. Методологія програмування розвитку регіонів України // К. А. Фісун. – Харків, 2007. – 401 с.
6. Максимов В. В. Экономический потенциал региона (анализ, оценка и использование) / В. В. Максимов. – Луганск : ВНУ им. Владимира Даля, 2002. – 360 с.
7. Гедз М. Й. Сутність та структура соціально-економічного потенціалу модернізації регіонів / М. Й. Гедз // Фінансовий простір. – 2012. – № 2(6). – С. 33-38.

Гедз М.Й.

Черкаський інститут банківського дела

Університета банківського дела Національного банку України

ИНСТРУМЕНТАРИЙ НАРАЩИВАНИЯ РЕСУРСОВ МОДЕРНИЗАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

Резюме

Исследованы теоретические взгляды и практические положения модернизации региональной экономики. Определены особенности наращивания ресурсов модернизационного потенциала региона. Предложен инструментарий проведения неоиндустриализации относительно решения задачи наращивания ресурсов модернизационного потенциала региона.

Ключевые слова: модернизация, социально-экономическая политика, foresight, foresight-проект, неоиндустриализация экономики.

Gedz M. Y.

Cherkasy Institute of Banking of The University of Banking

of the National Bank of Ukraine

TOOLS FOR RESOURCE GROWTH OF REGION'S MODERNIZATION POTENTIAL

Summary

Theoretical views and practical applications of regional economy modernization have been studied. Peculiarities of resource growth for modernization potential of regions have been defined. Tools for applying neoindustrialization to solve the task of resource growth of region's modernization potential have been suggested.

Key words: modernization, socio-economic policy, foresight, foresight project, economy neoindustrialization.